

АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ: ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА

ADMINISTRATIVE OFFENSES IN THE FIELD OF INTELLECTUAL PROPERTY RIGHT IMPLEMENTATION: GENERAL CHARACTERISTICS

Капітаненко Н.П., к.ю.н., доцент,
доцент кафедри менеджменту організацій та управління проектами
Інженерного навчально-наукового інституту
Запорізького національного університету

У статті надано узагальнену характеристику адміністративних правопорушень у сфері реалізації права інтелектуальної власності шляхом встановлення їх сутності, складу, підстав застосування адміністративної відповідальності за порушення прав інтелектуальної власності на основі аналізу чинного законодавства України й практики його реалізації, наукових досягнень юридичної науки.

Встановлено, що адміністративним правопорушенням у сфері реалізації права інтелектуальної власності є протиправне, винне, суспільно шкідливе діяння, яке посягає на врегульовані адміністративно-правовими нормами відносини у сфері власності, сільського господарства та у галузі здійснення підприємницької діяльності щодо об'єктів права інтелектуальної власності і за яке законом передбачено адміністративну відповідальність.

Визначено, що адміністративне правопорушення у сфері реалізації права інтелектуальної власності характеризується загальноновизнаними ознаками адміністративних проступків, зокрема, протиправність, винність, суспільна шкідливість, караність.

З'ясовано, що чинне законодавство України передбачає наявність нормативних, фактичних та процесуальних підстав адміністративної відповідальності в разі порушення прав суб'єктів права інтелектуальної власності. Виявлено, що систему законодавства про адміністративну відповідальність за порушення прав у сфері інтелектуальної власності складають КУпАП, МК України та спеціальні закони. Виявлено, що порушення прав суб'єктів права інтелектуальної власності передбачає накладення штрафу з конфіскацією незаконно виготовленої продукції та грошей, отриманих від її реалізації. Визначено, що склад адміністративного правопорушення у сфері реалізації права інтелектуальної власності становить сукупність передбачених нормами права ознак, які є достатні і необхідні для встановлення винного, протиправного, шкідливого, караного діяння як адміністративного проступку.

Встановлено, що застосування адміністративної відповідальності за порушення прав інтелектуальної власності, поряд з іншими умовами, забезпечить використання результатів інтелектуальної діяльності в якості стратегічного ресурсу в системі формування національного багатства та підвищення конкурентоспроможності економіки країни, прискорення інноваційного розвитку та інтеграції України у міжнародний економічний простір.

Ключові слова: адміністративне правопорушення, адміністративна відповідальність, склад правопорушення, право інтелектуальної власності, реалізація права.

The article provides a generalized description of administrative offenses in the field of intellectual property right implementation by establishing their essence, body, grounds for administrative liability for intellectual property rights infringement based on analysis of current legislation of Ukraine and practice of its implementation, scientific achievements of legal science.

It is established that an administrative offense in the field of intellectual property right implementation is an illegal, guilty, injurious to the public, act, which interfere with the relations regulated by administrative law rules in the field of intellectual property and in the field of conducting business activities on intellectual property right object and for which the administrative liability is provided by law.

It is determined that an administrative offense in the field of intellectual property right implementation is characterized by generally recognized signs of administrative misdemeanors, in particular, illegality, guilt, social harm, punishability.

It was found that the current legislation of Ukraine provides for the existence of normative, factual and procedural grounds for administrative liability in case of violation of the rights of subjects of intellectual property right. It was revealed that the system of legislation on administrative liability for infringement of rights in the field of intellectual property consists of the Code of Ukraine on Administrative Offenses, the Customs Code of Ukraine and special laws. It was revealed that the violation of the rights of the subjects of intellectual property right involves the imposition of a fine with confiscation of illegally manufactured products and money received from its sale. It is determined that the body of an administrative offense in the field of intellectual property right implementation is a set of features provided by rules of law, which are sufficient and necessary to establish a guilty, illegal, harmful, punishable act as an administrative misdemeanor.

It is established that the application of administrative liability for infringement of intellectual property rights, among other conditions, will ensure the use of intellectual activity results as a strategic resource in the system of national wealth forming and increasing the competitiveness of the country economy, accelerating innovation development and integration of Ukraine into the international economic space.

Key words: administrative offense, administrative liability, body of the offense, intellectual property right, implementation of right.

Актуальність теми дослідження. Сучасний цивілізаційний розвиток характеризується посиленням значення результатів інтелектуальної діяльності в усіх сферах суспільства. Рівень економіки високотехнологічних держав свідчить, що вирішальним чинником інноваційної економіки є об'єкти права інтелектуальної власності. Разом з тим, економіку країни неможливо уявити без системи правової системи захисту результатів інтелектуальної діяльності.

Трансформація адміністративного права передбачає створення умов для служіння держави інтересам громадян шляхом всебічного забезпечення пріоритету їх прав, свобод та законних інтересів [1, с.5]. Провідною тенденцією розвитку сучасного адміністративного права є перегляд його основних засад з метою гармонізації відносин між публічною адміністрацією й людиною. Нормам адмі-

ністративного права надається роль основного засобу створення моделей адміністративно-правових відносин нового типу, за яких людина повинна вбачати в адміністративному праві один з головних засобів гарантії реалізації та захисту своїх прав і свобод у сфері публічно-правових відносин.

Серед важливих завдань зазначених перетворень – вдосконалення теоретичних та практичних підходів щодо такого правового явища як адміністративне правопорушення. В межах означених перспектив в контексті євроінтеграційних процесів особливого значення набуває питання встановлення основних характеристик адміністративних правопорушень у сфері реалізації права інтелектуальної власності для вдосконалення механізму запобігання і захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності. Це актуалізує важливість та практичну доціль-

ність теоретико-практичних досліджень вказаної проблематики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти адміністративного правопорушення відображено в працях таких учених-адміністративістів, як: В. Авер'янов, О. Андрійко, Ю. Битяк, А. Васильєв, В. Гаращук, І. Голосніченко, С. Додін, Г. Забарний, Р. Каложний, Л. Коваль, І. Коліушко, Т. Коломоєць, В. Колпаков, А. Комзюк, Є. Кубко, О. Кузьменко, Є. Курінний, Д. Лук'янець, О. Миколенко, Н. Нижник, О.І. Остапенко, В. Петков, П. Рабінович, В. Сіренко, В. Стефаник, Ю. Тихомиров, Ю. Шемшученко, В. Шкарупа та ін.

Значний внесок у дослідження сфери права інтелектуальної власності загалом та стосовно адміністративного правопорушення, зокрема, зробили такі правники, як: Г. Андрощук, С. Бондаренко, Ю. Бошицький, О. Бутнік-Сіверський, Е. Гаврилов, В. Дозорцев, В. Дроб'язко, Р. Еннан, В. Жаров, І. Запорожець, А. Кодинець, Л. Комзюк, А. Майданевич, Н. Мироненко, Л. Новоселова, О. Орлюк, О. Підпригора, О. Світличний, О. Святоцький, О. Харитонова, О. Харитонов, Г. Черевко, О. Чомахашвілі, А. Чукаєва, О. Штефан та інші. Аналіз останніх досліджень та публікацій свідчить про теоретико-прикладне осмислення питання адміністративних правопорушень у сфері права інтелектуальної власності, хоча проблематику вказаних правопорушень щодо напрямку реалізації права інтелектуальної власності не слід вважати вичерпаною. Правові аспекти вказаного питання потребують поглибленого комплексного дослідження.

Метою статті є встановлення узагальненої характеристики адміністративних правопорушень у сфері реалізації права інтелектуальної власності шляхом визначення їх сутності, складу, а також підстав застосування адміністративної відповідальності за порушення прав інтелектуальної власності як чинника формування дієвого механізму адміністративно-правового регулювання у сфері реалізації права інтелектуальної власності на основі аналізу чинного законодавства України, практики його реалізації та наукових досягнень юридичної науки.

Результати дослідження. Становлення ринкових відносин в Україні, інформатизація та інтелектуалізація виробництва, перетворення України на справжню цифрову державу з електронним урядуванням сприяють посиленню значення знань в усіх сферах суспільства. Перехід до інформаційного суспільства з кінця ХХ ст., в якому зусилля людини все менше зосереджені на виробництві матеріальних цінностей, актуалізує використання продуктів інтелектуальної діяльності. У результаті, як зазначає Р. Інглегарт «... найбільш важливою продукцією в суспільстві виступають інновації та знання» [2, с.259]. «Суттєві зміни в суспільному устрої, – зауважує Е. Тоффлер, – породжують нові інститути, відносини, цінності, тобто новий лад життя» [3].

В контексті представленої проблематики слід приділити увагу адміністративній відповідальності як різновиду юридичної відповідальності, яка має підстави її настання. В теорії адміністративного права відсутня єдина точка зору щодо підстав настання адміністративної відповідальності. Так, автори академічного курсу адміністративного права визнають, що відповідальність може наставати лише у випадках, передбачених нормою права, тобто передумовою є «наявність норми і органу, що її застосовує», однак підставою для притягнення до адміністративної відповідальності є адміністративний проступок [4, с.430]. Підтримують таку думку більшість правників-адміністративістів [5, с.334; 6, с.167; 7, с.135].

Теорія адміністративного права виділяє певні види підстав адміністративної відповідальності, які слід розглядати як комплексне утворення, як поєднання складових елементів – нормативних, фактичних і процесуальних [8, с.334;], або як фактичних, юридичних та процесуаль-

них підстав, з точки зору інших вчених [7, с.136]. Варто зауважити, що для настання фактичної адміністративної відповідальності необхідна наявність підстав в зазначеній послідовності, тобто, спочатку повинна бути норма, яка встановлює обов'язок та санкцію в разі її невиконання, потім – протиправне діяння, а за наявності норми права та неправомірного діяння уповноважений суб'єкт має право у встановленому законом порядку застосувати стягнення за правопорушення. Однак, не завжди, на думку правників, зазначені підстави співпадають [9, с.162].

Нормативну основу адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері реалізації права інтелектуальної власності становить передусім Конституція України. Відповідно до п. 22 ч.1 ст. 92 Основного Закону України виключно законами України визначаються засади цивільно-правової відповідальності; діяння, які є злочинами, адміністративними або дисциплінарними правопорушеннями та відповідальність за них [10]. Відтак, відповідальність за вчинення адміністративних правопорушень отримала нормативно-правове закріплення на конституційному рівні як важливий інструмент охорони і захисту прав та свобод учасників адміністративних правовідносин.

Правове регулювання адміністративної відповідальності за правопорушення щодо галузі інтелектуальної власності передбачено положеннями Кодексу України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року, який поєднує норми матеріального та процесуального права, а саме: статті 51-2 «Порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності», 107-1 «Порушення законодавства про плеєнну справу у тваринництві», 156-3 «Порушення встановлених законодавством вимог щодо заборони реклами та спонсорства тютюнових виробів» (у частині, що стосується об'єктів інтелектуальної власності), частина 1 та частина 3 статті 164-3 «Недобросовісна конкуренція», статті 164-6 «Демонстрування і розповсюдження фільмів без державного посвідчення на право розповсюдження і демонстрування фільмів», 164-7 «Порушення умов розповсюдження і демонстрування фільмів, передбачених державним посвідченням на право розповсюдження і демонстрування фільмів», 164-9 «Незаконарне розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних», 164-13 «Порушення законодавства, що регулює виробництво, експорт, імпорт дисків для лазерних систем зчитування, експорт, імпорт обладнання чи сировини для їх виробництва», 164-17 «Порушення умов і правил, що визначають порядок припинення порушень авторського права і (або) суміжних прав з використанням мережі Інтернет», 164-18 «Наведення завідомо недостовірної інформації у заявах про припинення авторського права і (або) суміжних прав, вчинених з використанням мережі Інтернет» [11]. Аналізуючи вказані норми, слід акцентувати увагу на тому, що вони поступово були внесені до КУпАП на шляху формування законодавства України про інтелектуальну власність з метою врегулювання суспільних відносин, спричинених використанням нових об'єктів інтелектуальної власності в умовах ринкової економіки та демократичної держави.

Юридичну основу адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері інтелектуальної власності складають також норми Митного кодексу України (далі – МК України), зокрема, розділи XVIII, XIX МК України регулюють загальні положення щодо порушень митних правил, види порушень та відповідальності за них, а також провадження у справах про порушення митних правил [12]. Правові засади захисту суб'єктів господарювання і споживачів від недобросовісної конкуренції у зазначеній сфері визначає Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції» від 7 червня 1996 р. [13].

Фактичну підставу адміністративної відповідальності становить адміністративне правопорушення. Вперше

поняття адміністративного проступку було законодавчо закріплено у ст. 7 Основ законодавства Союзу РСР і союзних республік про адміністративні правопорушення [14] і без змін було перенесено до Кодексів про адміністративні правопорушення союзних республік [4, с.431]. Згідно з КУпАП адміністративним правопорушенням (проступком) визнається протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність, яка посягає на громадський порядок, власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління і за яку законом передбачено адміністративну відповідальність (ч.1 ст.9) [11].

Для українського адміністративного права характерна тривала дискусія щодо співвідношення понять «адміністративне правопорушення» та «адміністративний проступок». Загалом, сутність наукових спорів полягає в обґрунтуванні думки про неоднаковість цих понять, їх невідповідність. Значна група науковців, зокрема В. Авер'янов [4, с.433], Т. Коломосць [15, с.36], С. Ківалов [16, с.5], І. Коліушко та О. Банчук [17, с.34], О. Миколенко [18, с.43], С. Стефанюк [19, с.13] визнають, що будь яке порушення норм адміністративного права є адміністративним правопорушенням, однак адміністративним проступком слід визнати лише ті діяння, за які передбачено застосування адміністративного стягнення. Так, В. Колпаков за критерієм виду суб'єкта порушення запропонував іменувати порушення адміністративно-деліктного законодавства як «адміністративне (управлінське) правопорушення» та «адміністративний проступок (делікт)» [8, с.21–23]. С. Петков, базуючись на концепції публічно-правової моделі побудови правовідносин, пропонує адміністративним деліктом визнати протиправну, винну дію чи бездіяльність, яка скоєна особою, наділеною владними повноваженнями (державним службовцем), внаслідок якої було заподіяно матеріальну або моральну шкоду особі (фізичній, юридичній) або суспільству [20, с.767]. Безумовно, формування досконалого понятійно-категорійного апарату є надзвичайно важливим для вдосконалення адміністративного права та його ефективного реформування [21, с.3]. Та все ж трансформації вагомого доробку вітчизняних науковців у чинне законодавство так і не відбулося. Поняття використовуються в КУпАП як рівнозначні. Поділяючи думку правників про необхідність вирішення питання розмежування адміністративного правопорушення та адміністративного проступку, в дослідженні будемо застосовувати ці поняття як синоніми, оскільки така позиція передбачена в кодифікованому адміністративно-правовому законі.

Загалом адміністративне правопорушення характеризується загальноновизнаними ознаками, передбаченими КУпАП, які є притаманними також порушенням у сфері реалізації права інтелектуальної власності. По-перше, це «діяння, поведінка, вчинок людини, дія чи бездіяльність... закону невідповідні переконання, думки людей, якщо вони не знайшли зовнішнього вияву» [6, с.171-172]. Стосовно досліджуваної проблематики більшість правопорушень здійснюється шляхом дії, наприклад, незаконне використання об'єкта права інтелектуальної власності (ст.51-2), незаконне копіювання форми, упакування, зовнішнього оформлення, а так само імітація, копіювання, пряме відтворення товару іншого підприємця, самовільне використання його імені (ч.1 ст.164-3), отримання, використання, розголошення комерційної таємниці, а також іншої конфіденційної інформації з метою заподіяння шкоди діловій репутації чи майну іншого підприємця (ч.3 ст.164-3) КУпАП та ін. В той же ст.164-17 КУпАП передбачає відповідальність за вчинення правопорушення шляхом як бездіяльності (невчинення власником веб-сайту, постачальником послуг хостингу передбачених законодавством про авторське право і суміжні права дій щодо унеможливлення доступу користувачів мережі Інтернет до об'єктів авторського права і (або) суміжних

прав, ненадання або несвоєчасне надання відповіді на заяву суб'єкта авторського права і (або) суміжних прав власником веб-сайту, постачальником послуг хостингу, нерозміщення власниками веб-сайтів, постачальниками послуг хостингу на власних веб-сайтах, в публічних базах даних записів про доменні імена (WHOIS) достовірної інформації про себе), так і через дії (наведення завідомо недостовірних відомостей у відповіді на заяву суб'єкта авторського права і (або) суміжних прав, власником веб-сайту, постачальником послуг хостингу).

По-друге, протиправність вказує на те, що «дію чи бездіяльність прямо заборонено адміністративно-правовим актом», а також на «неприпустимість застосування аналогії закону» [6, с.172]. Так, згідно із Законом України «Про авторське право і суміжні права» від 23 грудня 1993 р. первинним суб'єктом, якому належить авторське право, є автор твору, наділений особистими немайновими та майновими правами (ст. ст. 11, 15, 16). До майнових прав автора, зазначено в Законі, належать виключне право на використання твору та виключне право на дозвіл або заборону використання твору іншими особами (ст.16) [22]. Відповідно, незаконне використання об'єкта інтелектуальної власності, зокрема об'єктів авторського права – літературного чи художнього твору, комп'ютерної програми, бази даних є протиправним діянням і тягне за собою накладення штрафу від десяти до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією незаконно виготовленої продукції та обладнання і матеріалів, які призначені для її виготовлення (ст. 52-1 КУпАП).

По-третє, суспільна шкідливість є ознакою «принциповою, оскільки тільки діяння, що є шкідливими, законодавець закріпив у Особливій частині розділу II КУпАП» [4, с.433], тобто вчинені дія чи бездіяльність є загрозою, шкодою для суспільства. Варто зауважити, що це питання давно є дискусійним, і щодо сутності наукового спору А. Комзюк визнає, що відмінність термінів «суспільна небезпека» та «суспільна шкідливість» досить умовна, а суперечки, які навколо цього точаться, мають, переважно, термінологічний характер, та все ж більш прийнятним, як уявляється, є термін «суспільна шкідливість» [23, с.16]. Справді, слід визнати суспільну шкідливість адміністративних проступків. Так, наприклад, незаконне розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних чи порушення законодавства, що регулює виробництво, експорт, імпорт дисків для лазерних систем зчитування, експорт, імпорт обладнання чи сировини для їх виробництва є шкідливими для суспільства і відносяться до адміністративних правопорушень в галузі підприємницької діяльності (ст. ст. 164-7, 164-9 КУпАП).

По-четверте, вина є обов'язковою ознакою адміністративних проступків, проявляється в психічному відношенні особи до вчиненого і може бути у формі умислу чи необережності. Відсутність вини звільняє особу від адміністративної відповідальності. Щодо правопорушень у сфері реалізації права інтелектуальної власності протиправні діяння мають як умисний характер, так і необережний.

По-п'яте, адміністративна караність означає, що за відповідне діяння законодавством передбачено застосування адміністративного стягнення [8, с.26], тобто наслідком вчинення порушення має бути негативна реакція з боку держави шляхом застосування до винної особи відповідних адміністративних стягнень [24, с.83]. Стосовно правопорушень у сфері реалізації права інтелектуальної власності чинне законодавство передбачає застосування заходів впливу до порушника майнового характеру, а саме: накладення штрафу з конфіскацією незаконно виготовленої продукції, обладнання і матеріалів, які призначені для її виготовлення та грошей, отриманих від реалізації продукції. Відтак, розглянуті ознаки є найбільш характерними і притаманними всім адміністративним правопо-

рушенням, в тому числі й у сфері реалізації права інтелектуальної власності.

Найбільш виразно особливості адміністративного правопорушення проявляються в характеристиці його складу. Як справедливо підкреслює В. Колпаков «вчення про склад правопорушення посилає одне з центральних місць в адміністративно-правовій науці та має велике значення» [8, с.43]. КУпАП використовує поняття «склад правопорушення (проступку)» лише в обставинах, які виключають провадження в справі про адміністративне правопорушення (проступок) (п.1 ст.247), не надаючи його визначення. Правники надають різноманітні визначення вказаному поняттю [4, с.433; 5, с.353; 6, с.173]. Розглядаючи питання, виходимо з того, що склад адміністративного правопорушення у сфері реалізації права інтелектуальної власності становить сукупність передбачених нормами права ознак, які є достатні і необхідні для встановлення винного, протиправного, шкідливого, караного діяння як адміністративного проступку.

Правники, досліджуючи склад адміністративного правопорушення, надають його види залежно від певних критеріїв. Розглянемо види складів правопорушень у сфері реалізації права інтелектуальної власності.

За характером заподіяної шкоди складі адміністративних проступків поділяються на матеріальні та формальні. До матеріальних належать складі, в яких зазначені наслідки матеріального характеру або описується дія, яка обов'язково спричинить шкідливі наслідки, хоча останні законом і не передбачені. До формальних належать складі, які не містять ознаки настання шкідливих матеріальних наслідків в результаті протиправних дій [8, с.46]. Адміністративні правопорушення у сфері інтелектуальної власності мають матеріальний склад, наприклад, демонстрування фільмів або розповсюдження фільмів шляхом продажу чи передачі в прокат фільмокопій без державного посвідчення на право розповсюдження і демонстрування фільмів (ч.1 ст.164-6 КУпАП); отримання, використання, розголошення комерційної таємниці, а також іншої конфіденційної інформації з метою заподіяння шкоди діловій репутації або майну іншого підприємця (ч.3 ст.164-3 КУпАП) тощо. В той же час, варто зауважити, що адміністративна відповідальність за дії, передбачені ч.1 ст.164-6 КУпАП, настає, якщо вони не завдали матеріальної шкоди у значному розмірі (її розмір у двадцять і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян) (ст.176 КК України) [25]. В такому випадку настає кримінальна відповідальність.

Залежно від ступеня суспільної шкідливості адміністративного проступку, а також наявності в складі ознак, що обтяжують адміністративну відповідальність, розрізняють основні та кваліфіковані складі [8, с.45]. Основні ознаки мають місце в кожному випадку вчинення правопорушення, утворюючи основний склад, а в разі необхідності законодавець доповнює склад кваліфікуючими ознаками, тому такі складі називають кваліфікованими. Положення КУпАП щодо порушень у сфері реалізації права інтелектуальної власності містять таку кваліфікуючу ознаку як повторність (ст.ст. 164-6, 164-7, 164-9, 164-13).

Залежно від внутрішньої структури виділяють однозначні та альтернативні складі проступків [18, с.42]. Однозначні складі передбачають ознаки одного діяння в межах однієї норми правового акту, зокрема, наведення особою завідомо недостовірної інформації щодо наявності авторського права і (або) суміжного права у заяві про припинення порушень авторського права і (або) суміжних прав з використанням мережі Інтернет, направленої відповідно до законодавства про авторське право і суміжні права (ст. 164-18 КУпАП). Альтернативні складі описують кілька дій в межах однієї статті нормативного акту, зазначає В.Колпаков, при цьому правопорушенням вважається вчинення як однієї із зазначених дій, так і кожної

окремо. Часто наявність альтернативних складів зумовлена прагненням законодавця розкрити зміст ознаки, конкретизувати її, а іноді – прагненням узагальнити матеріал [26, с.227]. До альтернативних складів правопорушень у сфері інтелектуальної власності варто віднести положення ст.ст. 51-2, 164-3, 164-6, 164-7, 164-17 КУпАП.

Залежно від конструкції складі адміністративних правопорушень поділяються на описові та бланкетні (від-сильні) [24, с.86]. Описові складі повністю розкривають зміст і суть діяння, яке визнане адміністративним проступком, а бланкетні складі адміністративних правопорушень, крім вивчення норми КУпАП, потребують звернення до відповідних нормативних актів для виявлення ознак порушень. Наприклад, розуміння такого протиправного діяння як розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних, упаковки яких не марковані контрольними марками або марковані контрольними марками, що мають серію чи містять інформацію, які не відповідають носію цього примірника, або номер, який не відповідає даним Єдиного реєстру одержувачів контрольних марок (ч.1 ст.164-9 КУпАП), потребує опрацювання положень Закону України «Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних» від 23 березня 2000 р. [27]. В досліджуваній галузі переважають бланкетні складі правопорушень.

Як відомо, структуру складу адміністративного проступку становлять: об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт, суб'єктивна сторона. Констатуємо основні положення щодо складу адміністративних правопорушень у сфері інтелектуальної власності зазначимо наступне. Родовим об'єктом правопорушень у вказаному сегменті є відносини у сфері власності, сільського господарства та у галузі підприємницької діяльності (глави VI, XII КУпАП). Безпосереднім об'єктом проступку є конкретні суспільні відносини, які охороняються нормою адміністративного права, і на які посягає конкретне правопорушення. Наприклад, безпосереднім об'єктом проступку, передбаченого ч.3 ст.164-6 КУпАП, є суспільні відносини, що складаються в процесі провадження діяльності стосовно розповсюдження фільмів шляхом виготовлення фільмокопій без державного посвідчення на право розповсюдження і демонстрування фільмів з метою їх демонстрування, продажу, передачі в прокат.

Об'єктивна сторона складу правопорушень у сфері інтелектуальної власності характеризується протиправними діяннями, в основному, у вигляді дії, хоча має місце поєднання в складах правопорушень діяння шляхом як дії, так і бездіяльності (ст.164-17 КУпАП). Суб'єктом правопорушень у сфері інтелектуальної власності є фізична особа, осудна та яка вчинила адміністративний проступок, а також юридичні особи, їх посадові особи та фізичні особи-підприємці. На думку Н. Мироненко та Є.Недогібченко питання кола суб'єктів відповідальності за порушення прав інтелектуальної власності потребує розширення за рахунок неповнолітніх, військовослужбовців, посадових осіб [28, с.93]. Суб'єктивна сторона складу правопорушень, вказуючи на психічне ставлення суб'єкта до вчиненого діяння та його наслідків, проявляється у вигляді умислу. Більш детально питання складу правопорушень у сфері реалізації права інтелектуальної власності розглянуто в окремому дослідженні.

Висновки. Підсумовуючи, вважаємо адміністративне правопорушення у сфері реалізації права інтелектуальної власності – це протиправне, винне, суспільно шкідливе діяння, яке посягає на врегульовані адміністративно-правовими нормами відносини у сфері власності, сільського господарства та у галузі здійснення підприємницької діяльності щодо об'єктів права інтелектуальної власності і за яке законом передбачено адміністративну відповідальність.

Встановлення загальної характеристики адміністративних правопорушень у сфері реалізації права інтелектуальної власності надає можливість визначити їх особливості. По-перше, чинне законодавство України передбачає наявність нормативних, фактичних та процесуальних підстав адміністративної відповідальності в разі порушення прав суб'єктів права інтелектуальної власності. По-друге, систему законодавства про адміністративну відповідальність за порушення прав у сфері інтелектуальної власності складають КУпАП, МК України та спеціальні закони. По-третє, склади адміністративних проступків у вказаній галузі є: за характером заподіяної шкоди – формальні та матеріальні; залежно від внутрішньої структури – в основному, альтернативні; за ступенем суспільної шкідливості – основні та кваліфіковані; за конструкцією – бланкетні. По-четверте, порушення прав суб'єктів права інтелектуальної власності передбачає накладення штрафу з конфіскацією незаконно виготовленої продукції, обладнання і матеріалів, які призначені для її виготовлення та грошей, отриманих від реалізації продукції.

Аналіз стану адміністративно-правового регулювання сфери реалізації права інтелектуальної власності щодо правопорушень свідчить про необхідність виокремлення в окрему главу КУпАП адміністративних правопорушень

у сфері інтелектуальної власності. Потребує розширення переліку об'єктів адміністративних правопорушень у вказаній галузі відповідно до реалій сьогодення. Потребують більш чіткої та досконалої регламентації відносини щодо створення службового об'єкта інтелектуальної власності (укладення відповідного договору між працівником та роботодавцем, забезпечення особистих немайнових та майнових прав працівників – авторів та винахідників; виплата роялті тощо).

Вдосконалення законодавства України у сфері реалізації права інтелектуальної власності сприятиме «спрошенню створення і комерційного використання інноваційних продуктів та продуктів творчої діяльності і досягненню належного та ефективного рівня охорони і захисту прав інтелектуальної власності» відповідно до Угоди України та країн ЄС [29]. Застосування адміністративної відповідальності за порушення прав інтелектуальної власності, поряд з іншими умовами, забезпечить використання результатів інтелектуальної діяльності в якості стратегічного ресурсу в системі формування національного багатства та підвищення конкурентоспроможності економіки країни, прискорення інноваційного розвитку та інтеграції України у міжнародний економічний простір.

ЛІТЕРАТУРА

1. Авер'янов В. Оновлення доктринальних засад українського адміністративного права у світлі євроінтеграційних вимог. *Юридична Україна*. 2010. № 3. с. 4 – 10.
2. Инглегарт Р. Культурный сдвиг в зрелом индустриальном обществе. Новая постиндустриальная волна на западе. М: Academia, 1999. 631 с.
3. Тоффлер. Третья волна / Пер.с англ.; Вступ. П.Гуревича. М.: ООО «Изд-во АСТ», 1999. 784 с.
4. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник : у 2 т. / ред. колегія: В.Б. Авер'янов (голова). К. : Юридична думка, 2004. Т. 1. Загальна частина. 584 с.
5. Курс адміністративного права України: підруч./ В.К. Колпаков, О. В. Кузьменко, І. Д. Пастух, В.Д. Сущенко [та ін.]. 2-ге вид., перероб. і допов. К.: Юрінком Інтер, 2013. 872 с.
6. Адміністративне право: підручник / Ю. П. Битяк (кер. авт.кол.), В. М. Гаращук, В. В. Богущкий та ін.; за заг. ред.Ю. П. Битяка, В. М. Гаращука, В. В. Зуй. Х.: Право, 2010. 624 с.
7. Адміністративне право України: підручник / за заг. ред. д. ю. н., проф. Коломоєць Т.О. К. Істина, 2008. 457 с.
8. Колпаков В.К. Адміністративна відповідальність (адміністративно-деліктне право): навчальний посібник. К. : Юрінком Інтер, 2008. 256 с.
9. Капітаненко Н.П. Підстави адміністративної відповідальності за порушення прав у сфері інтелектуальної власності. *Право і суспільство*. 2018. № 4. С.161 – 166.
10. Конституція України: Прийнята Верховною Радою України 28.06.1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
11. Кодекс України про адміністративні правопорушення: введений в дію Постановою Верховної Ради Української РСР від 07.12.1984 р. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. Додаток до № 51. Ст. 120.
12. Митний кодекс України від 13 березня 2012 р. № 4495-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 44-45, № 46-47, № 48. ст. 552
13. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 7 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 36. Ст. 164.
14. Основы законодательства Союза ССР и союзных республик об административных правонарушениях: Приняты Верховным Советом СССР 23.10.1980 г. *Ведомости Верховного Совета СССР*. 1980. № 44. Ст. 909.
15. Коломоєць Т.О. Штрафи за законодавством про адміністративні правопорушення : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Запоріжжя, 1999. 196 с.
16. Ківалов С.В. Основні напрямки реформування адміністративного права. *Актуальні проблеми держави і права: збірник наукових праць* / відп. за вип. Л.Р. Біла; МОН України, ОНЮА. Одеса: Юридична література, 2003. Вип.19. с.3–9.
17. Коліушко І., Банчук О. Поняття адміністративної відповідальності та адміністративного правопорушення в сучасному українському праві. *Право України*. 2008. № 4. С. 31–36.
18. Миколенко О.І. Адміністративний процес та адміністративна відповідальність в Україні : навчальний посібник. Х. : Одіссей, 2010. 368 с.
19. Стефанюк В.С. Правова обумовленість запровадження адміністративної юстиції в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. К., 2000. 20 с.
20. Петков С.В. Римське право як основа для побудови сучасної ефективної публічно-правової моделі відносин між владою та громадянином: питання юридичної деліктології. *Форум права*. 2011. № 1. С. 756–770
21. Курінний С.В. Предмет і об'єкт адміністративного права України: характеристика категорій в умовах системного реформування : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук. К. : Національна академія внутрішніх справ України. 2004. 36 с.
22. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23 грудня 1993 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 13. Ст. 64.
23. Адміністративна відповідальність в Україні: навчальний посібник / за заг. ред. доц. А.Т. Комзюка. 2-е вид., перероб. і доп. Х.: Ун-т внутр. справ, 2000. 99 с.
24. Адміністративне право України : навчальний посібник / за заг. ред. Т.О. Коломоєць, Г.Ю. Гулевської. К. : Істина, 2007. 216 с
25. Кримінальний кодекс України. Прийнятий 5 квітня 2001р. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. №25–26. Ст. 131.
26. Колпаков В.К. Адміністративно-деліктний правовий феномен : монографія. К. : Юрінком Інтер, 2004. 528 с.
27. Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних: Закон України від 23 березня 2000 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 24. Ст. 183
28. Мироненко Н.М., Недогібченко Є.Г. Проблеми удосконалення правового регулювання юридичної відповідальності за порушення прав інтелектуальної власності та шляхи їх вирішення. *Порушення прав у сфері інтелектуальної власності як підстава адміністративної, кримінальної та цивільної відповідальності*: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, 10 грудня 2019 р.; НДІ інтелектуальної власності НАПрН України. К.: Інтерсервіс, 2020. 178 с. с.92 – 95.
29. Угода про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Угода від 27 червня 2014 р, ратифікована Законом України «Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» від 16 вересня 2014 року № 1678-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 40. Ст. 2021.